

ja veia clar que no hi havia camí lexicomòrfic per a una derivació de NIDUS amb *-la*.

I es podien fer en aquell sentit unes conjectures enginyoses si bé complicades [*Co-Niul- / Ma-Niul-...*] i tan hipotètiques que, dubtant-ne, no em cansava de cercar més en la mateixa direcció; ¹ fins que el coneixement adquirit que la forma antiga fou *Aniula*, demostrà que era errònia no sols la derivació de NIDUS, sinó també la connexió amb aquells dos noms. Però raons fonètiques i morfològiques, era difícil partir del diminutiu NIDŪLUS estrany al romànic i ll. vg.; altres tempteigs que feia en terreny pre-romà, quedaven completament en sopols, si havien d'explicar alhora *Malniu* i el *Cuniu*; i àdhuc renunciant a la seductora connexió amb els dos parònims, només arribava a resultats inconvinents, massa parcials.

En fi, descartada ja la unió amb aquells parònims, per les formes antigues, veig que hi ha una *ETIMOLOGIA* simple, merament catalana. *Aniula* fou la vileta *anyívola*, la menuda i pastoral possessió, que mai arribà a tenir església ni capellà propis. *Anyívol*: l'adjectiu vivíssim en el món dels pastors, en el qual es trobava enclavat aquest alou o vileta, s'aplica a tots els caps de bestiar, oví i cabrú que no prosperen gaire, restant dèbils com el xaïet d'un any.

Prou ho sabia el poeta, que tant visqué en contacte amb aqueix món: «tes cabres aclama i tes ovelles --- les ovelles teves, los blancs anyells, / lo cabridet *anyívol*, lo boc, lo gos d'atura, / i llurs pastors ---» (*Canigó* IV, v. 248); mot d'ús general a tot el Principat, des del Pirineu fins al Priorat etc. i a les Illes.²

El mot *any*, però, es pronuncià *an*, amb *n*, en català antic, amb simplificació de la NN, llatina no pal·latalitzant-la; i *an* és una forma que existia a tot el Pirineu nostre, des de Ribagorça fins al Rosselló (*DECat.* I, 337a10-36), on avui s'ha antiquat, però encara en queden vestigis fraseològics fins a la costa (*est an* 'enguany'), i a l'alt Aragó: *ano*, pl. *ans*.

Podem, doncs, estar segurs que a Cerdanya també es diria *anívola* en temps medievals. Però la base en -BILIS d'aquests adjectius, tant podia sincopar la I posttònica com canviar-la en *o*. En aquest femení, petrificat com a NL en una zona tan arcaïtzant, l'evolució d'un *ANNIBILIS, tornat femení (*anív'la*), fou molt naturalment *Aniula*. I ja no cal dir que després s'hi perdé la A- per confusió amb la preposició locativa: alteració que, segons les unànimes mencions medievals, encara no s'havia produït en el S. XIV, i no n'hi ha cap cas fins a 1396.

Aquells dos altres noms vénen realment de *niu*, ll. NIDUS. L'Estany de *Malniu* (uns 6 k. al NO. de *Niula*, però tirant les aigües cap a Meranges), és tot un *malniu* enclavat al mig de grans tarteres: en paisatge feréstec i estèril, sota els espadats del gran Puigpedrós (2914 alt.), més alt que el Puigmal, no mereix menys

que aquest el dictat de dolent: amb els seus grans enderrocs i clapisses que hi cauen, sota rocam esgalabrat per les centelles, i xòrracs.³

Ja conegut a l'E. Mj. amb aquest nom: «stagnum de *Malniu*», a. 1347 (Alart, *RLR* XII, 121); no fóra estrany que aquí també hi hagi hagut llegendes d'éssers malèfics submergits, com en el Gorg Negre de Noedes (ens en conten Massó Torrents i Verdaguer), que desencadenen ràfegues i espetecs tempestuosos si els llanceu una pedra; però potser no cal, car és bon niu d'àligues, feres i corbassos, cf. *Niu de la Graula*, nom d'una raconada a l'alta muntanya damunt Planès de la Perxa (a l'altre cap de Cerdanya XXII, 171.3).

En l'ordre sintàctic més corrent en català, també trobem el compost *Niu-mal*, que fou nom d'un lloc antic que (segons es pot deduir de les cites antigues), podria estar situat cap a Vic, o una mica més al Nord, cap al Cabrerès: un mas (*mansum*) segons un doc. de 982, que trobo extractat en Villan. (*Vi. Lit.* xv, 263) i Alart, que li atribueix la forma *Niumal*, i creu que seria un «village au Sud de Berga» (*RLR* XII), però el text de Villan. és «et *Niz mal et Capraria*», i segons l'índex de Rubió a *Cat. Car.* diu «in villa *Berga*, in comitatu Osona»,⁴ el cas és que el mateix Alart, en *InvLC* afegeix un «de *Niuo malo*» de 1293 a la cita de 982.

En conclusió el més probable és que *niu* en el nom de l'estany, s'inspiri simplement en el paisatge feréstec i inhòspit de pedregar i tartera; tarters que des de la comarcada de l'estany, continuen cap al SE. en direcció a Guils, per la Serra del *Cuniu*: aquesta és l'extrem, el capdavall de la zona del *Niu* (el mal *niu*).

Segurament de CULU NIDI amb l'ús ja llatí de CULUS —sobretot llatí vulgar— si bé és una acc. espt. descabdellada en gal·lo-romànic: oc. ant. *cul* «bout, extremité» (*PDPF*), gascó *cu* 'fons, capdavall' (*PVArGc.*, s. v. 421), i també fr. antic.⁵

La coincidència fònico-geogràfica entre *Niula* i el *niu* de *Malniu* i *Cuniu* només era un miratge de la fata morgana que sotja de vegades els investigadors.

¹ Provant, p. ex., de relacionar-ho amb l'arrel basca de *Naiija* (< *Anaiija*) i *Anes*: però no s'explicava *-iula* per cap base euskèrica; per tant era desencaminat lligar amb l'ibèric -BELES, -BILI.—² Ripoll, Merlès (*BDC* XIX, 79); *AlcM.*: a Cerdanya, Torelló, Pall.; amb el sentit secundari 'delicat, frèvol, malaltís' a Vic i el Lluçanès; i és l'acc. en què el sentia En Joan Amades a aquells pastors de Ripoll i Merlès; si bé ell no entengué que aquelles herbes feien tornar *anyívoles* les ovelles (i entén malament «àvides de l'erba»).—³ En un altre replec del Puigpedrós hi ha l'Estany *Mal* (C.A. Torra, *Pir. Cat.*, IX).—⁴ Crec, doncs, que no es tracta de la capital del Berguedà, que era del comtat de Cerdanya, i no del d'Ausona, sinó de «Sta. Eugènia de Berga»,